

De forretningsmæssige fordele ved sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen - Cost-benefit-analyse af interventioner i små og mellemstore virksomheder

Resumé

Forfattere:

Dr. Antonis Targoutzidis, Dr. Theoni Koukoulaki - ELINYAE, Grækenland

Dr. Ellen Schmitz-Felten, Klaus Kuhl - Kooperationsstelle Hamburg

Karen M. Oude Hengel, Evelien Rijken - TNO, Nederlandene

Prevent: Karla Van den Broek - Prevent, Belgien

Dr. Ruth Klüser - IFA DGUV, Tyskland

Projektstyring:

Dietmar Elsler, Xabier Irastorza, Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur (EU-OSHA)

**Europe Direct er en service, der har til formål at
hjælpe med at besvare Deres spørgsmål om Den
Europæiske Union**

Frikaldsnummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Nogle mobiloperatører tillader ikke opkald til 00 800-numre eller tager betaling for sådanne opkald.

Yderligere oplysninger om EU fås på internettet (<http://europa.eu>).

Katalogoplysninger findes på omslaget af denne publikation.

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2014

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur, 2014

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) omtales ofte som ryggraden i den europæiske økonomi, da de tegner sig for 67 % af beskæftigelsen. Samtidig tegner de sig imidlertid også for 82 % af erhvervsskaderne. Det er almindeligt anerkendt, at sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i SMV'er er forbundet med en række særlige udfordringer.

Mindre virksomheder står over for større risici, som det fremgår af de relevante statistikker. Grunden hertil er ikke kun, at deres ansatte er uforholdsmæssigt mere udsat for ulykker eller sygdomme, men på grund af deres størrelse er SMV'er også mere sårbare over for de ødelæggende økonomiske virkninger af at forsømme arbejdsmiljøet (f.eks. vil en lille virksomhed i højere grad blive hårdt ramt, hvis en medarbejder er nødt til at holde fri fra arbejdet for at komme sig over en arbejdsrelateret skade). Mange forbedringer på arbejdsmiljøområdet er billige løsninger, men undertiden kan SMV'er have problemer med at finansiere en arbejdsmiljøpolitik (da de har en mere begrænset adgang til kapital end større virksomheder og ikke kan drage nytte af stordriftsfordele) eller at gennemføre en sådan politik (på grund af en række forskellige organisatoriske træk, f.eks. en forholdsvis uformel ledelsesstruktur eller manglende erfaring med arbejdsmiljøhændelser). Offentlige myndigheder har også vanskeligt ved at fremme en effektiv arbejdsmiljøstyringspolitik i mindre virksomheder, hovedsagelig fordi der er så mange SMV'er, og disse virksomheder normalt har begrænsede ressourcer.

Selv om SMV'er typisk har meget begrænsede ressourcer at investere i arbejdsmiljøet, har forskning vist, at så snart SMV'er forstår forholdet mellem arbejdsmiljø og produktivitet, er de i stand til at se forbindelsen mellem arbejdsmiljø og økonomiske resultater. Det er derfor meget vigtigt at have pålidelige oplysninger om, hvordan interventioner kan forbedre sikkerheden eller sundheden såvel som nedbringe omkostningerne. Formålet med denne rapport er at tilvejebringe klare casestudier, der kan fungere som "øjeblikke" for SMV'er og øge opmærksomheden om fordelene ved sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på virksomhedsniveau og bidrage til at ændre opfattelsen af arbejdsmiljøet, således at det ikke betragtes som en omkostningsfaktor, men som en nyttig investering.

Denne undersøgelse havde to hovedområder, nemlig at identificere casestudier af arbejdsmiljøinterventioner i den eksisterende litteratur og udvikle nye casestudier vedrørende arbejdsmiljøinitiativer i europæiske SMV'er. Syv institutter fra forskellige europæiske lande var involveret.

Der blev identificeret 91 eksisterende casestudier, heraf 19 fra Europa. Endvidere blev der identificeret 56 tilfælde med forhåndsskøn over omkostningerne og fordelene ved særlige arbejdsmiljøinterventioner (alle i europæiske lande) i forbindelse med benOSH-projektet¹ om omkostningerne og fordelene ved sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, som er finansieret af Europa-Kommissionen.

¹ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7416&langId=en>

Nogle af de problemer, der blev identificeret i forbindelse med den eksisterende litteratur, var, at der kun var meget få casestudier vedrørende SMV'er, og navnlig casestudier fra Europa, samt mangel på sammenlignelighed, idet der blev anvendt mange forskellige metoder til at beregne omkostninger og fordele.

De 13 nye casestudier af arbejdsmiljørelaterede interventioner i europæiske SMV'er, der blev udviklet i forbindelse med denne rapport, løser til en vis grad disse problemer. For hver intervention blev der udviklet en business case, hvor alle omkostningerne og fordelene blev undersøgt, uanset om de var rent arbejdsmiljørelaterede eller ej. Denne tilgang er den mest hensigtsmæssige ved vurderingen af beslutninger, der træffes på virksomhedsniveau, da beslutningen om at iværksætte en arbejdsmiljøintervention træffes på grundlag af dens samlede indvirkning på virksomheden og ikke på grundlag af forbedringen på arbejdsmiljøområdet alene. Disse interventioner blev beskrevet på grundlag af en fælles skabelon og vurderet ved hjælp af en fælles regnskabsmodel, der resulterede i en anslået tilbagebetalingsperiode. Korte beskrivelser af casestudierne findes i tabel 1 nedenfor.

Tabel 1: Casestudier udviklet i forbindelse med denne undersøgelse

Case-nummer	Sektor	Kort beskrivelse af interventionen	Resultater	Tilbagebetalingsperiode (år)
Case 1	Fremstilling (metal)	Køb af individuelle luftrensings- og lufttilførselssystemer, i samarbejde med arbejdstagere	Forbedret produktivitet som følge af øget beskyttelse og ergonomi i forbindelse med nye personlige værnemidler (PV)	1,00
Case 2	Fremstilling (bageri)	Implementering af udstyr for at nedbringe koncentrationen af melpartikler i luften	Eliminering af astmatilfælde hos bagere	3,40
Case 3	Affaldshåndtering	Uddannelse og forbedrede PV for at nedbringe antallet af ulykker ved fald og snublen	Nedbringelse af antallet af ulykker (20 %)	1,30
Case 4	Bygge og anlæg (gulvbelægninger)	Uddannelse i korrekt løfteteknik, øvelser, løfteudstyr, påmindelser om sikker løfteteknik, incitamenter (fra sygeforsikring)	Nedbringelse af antallet af tilfælde af rygsmerter og sygefravær som følge af rygsmerter	2,16
Case 5	Fremstilling (bageri)	Uddannelse og udstedelse af instrukser	Nedbringelse af antallet af ulykker ved levering (67 %)	<1,00
Case 6	Bygge og anlæg (huse)	Individuelle besøg af en fysioterapeut, et pauseredskab, træning (i handlekraft)	Nedbringelse af omfanget af muskel- og skeletbesvær og fravær i forbindelse hermed	<1,00

Case-nummer	Sektor	Kort beskrivelse af interventionen	Resultater	Tilbagebetalingsperiode (år)
Case 7	Bygge og anlæg (vinduesruder)	Leje af udstyr til håndtering af vinduesruder i forbindelse med leveringer (betales af kunder)	Eliminering af fravær som følge af arbejdsulykker og sygdomme, forbedret produktivitet	2,62
Case 8	Bygge og anlæg (landbrug)	Implementering af udstyr for at reducere den fysiske belastning ved lasthåndtering	Nedbringelse af antallet af hændelser i forbindelse hermed, forbedring af arbejdskvaliteten	<1,00
Case 9	Landbrug (agurker)	Implementering af udstyr for at reducere den fysiske belastning ved lasthåndtering	Forbedring af ansættelsesforhold, forbedring af produktivitet	>4,00
Case 10	Landbrug/bygge og anlæg	Implementering af udstyr for at reducere ulykkesrisici og fysisk belastning	Nedbringelse af ulykkesrisici og fysisk belastning, forbedring af produktivitet	>4,00
Case 11	Bygge og anlæg	Automatisering gennem tilvejebringelse af udstyr	Nedbringelse af ulykkesrisici og fysisk belastning, forbedring af produktivitet	3,20
Case 12	Fremstilling (fødevarer)	Brug af løfteudstyr og en filmstrækningsmaskine i emballagesektoren	Nedbringelse af antallet af tilfælde af rygsmerter, forbedring af produktivitet og pålidelighed	2,00
Case 13	Bygge og anlæg (rør, huse)	Brug af en materialelevator, videreuddannelse, oplysningsinitiativer på arbejdsmiljøområdet	Produktivitet øget med op til 30 %, forbedring af arbejdskvalitet og arbejdsvilkår (støj, støv), nedbringelse af sygefravær	1,31

Af de 13 interventioner giver 11 et positivt investeringsafkast i den femårige periode, der er undersøgt. Ses der nærmere på nogle af de undersøgte interventioner, fremgår det klart, at arbejdsmiljøinitiativer i SMV'er både kan medføre en betydelig forbedring af arbejdsvilkårene og være særdeles rentable.

En af interventionerne fandt sted hos Kwekerij de Lindenberg, en virksomhed i Nederlandene, der dyrker agurker og har tre fastsatte medarbejdere samt sæsonmedarbejdere. Det er fysisk krævende at plukke og håndtere agurker. Inden interventionen skulle medarbejderne løfte og flytte tunge kasser, indtage akavede arbejdsstillinger og udføre ensidigt gentagne bevægelser. Medarbejderne var ved at blive ældre, og virksomheden havde planer om en udvidelse,

hvorved drivhusarealet ville blive øget med næsten halvdelen. Virksomhedens ejer forventede derfor flere tilfælde af muskel- og skeletbesvær blandt sine medarbejdere.

For at undgå dette og forbedre effektiviteten udviklede virksomheden i tæt samarbejde med en leverandør et nyt system for at gøre arbejdet med at plukke og håndtere agurkerne lettere. Efter at koncepter var blevet udarbejdet og prototyper testet, blev der introduceret et nyt system, hvor der anvendes ergonomiske beholdere. Sygefravær forårsaget af arbejdsbetinget muskel- og skeletbesvær blev reduceret med 20 %. Plukningen blev 15 %, og sorteringen 5 %, mere effektiv. Kvaliteten blev også forbedret, da færre agurker blev ødelagt under håndteringen. Investeringen i det nye udstyr var betydelig, men den blev tjent tilbage på lidt over fire år, og den hjalp virksomheden med at vokse på en bæredygtig måde.

Et andet af casestudierne viser betydningen af medarbejdernes deltagelse i en vellykket arbejdsmiljøintervention. Statga, en møbelfabrikant i Litauen med omkring 90 medarbejdere, fik klager fra sine ansatte, som fandt, at det ventilationssystem og de åndedrætsværn, der blev anvendt til at beskytte dem mod støv, røg og metalpartikler, var ineffektive og ubekvemme. Ledelsen og medarbejderne arbejdede sammen for at forbedre situationen og afprøvede forskellige former for beskyttelsessystemer, inden der blev truffet beslutning om, hvilket system der bedst imødekom deres behov.

Det nye system, der bestod af individuelle luftfiltrerings- og lufttilførselsenheder, var efter medarbejdernes opfattelse en stor forbedring, og ud fra et økonomisk synspunkt sparede det penge til reservedele, værktøjer og tilbehør og muliggjorde en større produktivitet. Selv hvis man kun ser på omkostningerne ved det gamle beskyttelsesudstyr i forhold til omkostningerne ved det nye system, var interventionen en økonomisk succes og resulterede i besparelser på 450,64 EUR pr. arbejdstager pr. år. Det tjente sig ind på ét år.

Selv om SMV'er ikke kun er profitorienterede, når de indfører forbedringer på arbejdsmiljøområdet — idet beskyttelsen af deres medarbejdere og omdømme samt overholdelsen af lovgivningen er vigtigere faktorer — er det opmuntrende at se, at arbejdsmiljøinterventioner ofte kan bidrage til at mindske omkostningerne og forbedre produktiviteten.

Med hensyn til rentabiliteten af arbejdsmiljøinitiativer er der identificeret en række kvalitative resultater fra de nye casestudier, der indgår i rapporten:

- Brede interventioner synes at være mere rentable end interventioner vedrørende en bestemt problemstilling i forbindelse med virksomhedens sektor.
- Interventioner, der omfatter medarbejderdeltagelse, synes at være mere rentable, uanset om der tages hensyn til øgede produktivitetsfordele eller ej i den økonomiske evaluering.
- I de fleste tilfælde lykkedes det virksomhederne at anslå fordele i forbindelse med øget produktivitet. Øget produktivitet er ikke altid et resultat af bedre sikkerhed og sundhed, men tages i betragtning i forbindelse med spørgsmålet, om der er forretningsmæssige fordele ved en arbejdsmiljøintervention.

Den omstændighed, at brede interventioner synes at være særlig rentable, betyder, at visse nyttige interventioner, f.eks. automatisk palletransport og brug af lasthåndteringsudstyr, kan anvendes bredt og gennemføres i en lang række virksomheder inden for mange forskellige sektorer.

Det Europæiske Arbejds miljøagentur (EU-OSHA) bidrager til at gøre Europa til et mere sikkert, sundt og produktivt sted at arbejde. Agenturet indsamler, udarbejder og formidler pålidelige, afbalancerede og upartiske oplysninger om arbejdsmiljøet og tilrettelægger tværeurøpæiske informationskampagner. Agenturet blev oprettet af Den Europæiske Union i 1996 og har hjemsted i Bilbao i Spanien. Det samler repræsentanter fra Europa-Kommissionen, medlemsstaternes regeringer, arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer samt førende eksperter i alle EU-medlemsstaterne og i andre lande.

Det Europæiske Arbejds miljøagentur

Santiago de Compostela 12, 5. – 48003

Bilbao - Spanien

Tlf. +34 944 358 400

Fax +34 944 358 401

E-mail: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

